

A tavaszi ifjúsági, felejthetetlenül szép kiállítást leszámítva, ez egyike az utóbbi évtizedek legérdekesebb tárlatainak. Még mindig a jubiláris ünnepségekhez tartozik, mert a jövő, a jelen, a közelmúlt alkotásai után bemutatja azokat az úttörőket, kik a múlt század első felében viaskodtak a közönség szellemi sötéttségével, s kiknek nem egyike igen rászorgálatlanul tűnt el az ismeretlenség homályában.

A rendezés a művészeti szempontok mellett egyenrangú fontosságot adott a művészet-, sőt művelődéstörténeteknek is, mert csak így lehet végignézni azon a járhatatlanul rögzös kálvárián, melyen a magyar művészetnek vándorolnia kellett, hogy per aspera elérjen ad astra: a biedermeier-től a... Bernáth Aurél-epigonokig.

A «biedermeier» jelző alkalmazása a «grand-art»-ra épp oly hamis, akár a «gót» vagy a «renaissance», vagy a «román» jelzők. Mert a biedermeier lényegét csakis az «alkalmazott művészet»-ben találjuk meg, míg a festészetnél nem jelenthet mást, mint 80%-ban — véletlen — egyidejűséget, amikor a többi 20-ban is csupán a témák kiválasztásában nyilvánul meg. Nem is kapunk biedermeier hangulatot mássutt, csak ott, ahol a nagy természetcsi intérier-ökké tagolták s korabeli bútorokkal díszítették. Az egyik teremben — remek bútorok vannak benne — megszólal egy festmény keretébe illesztett zenélő óra, rágyújt a Rákóczi-indulóra s a vad szenvedéllyel teli csataindulót úgy pengeti ki halk hangocskákon, mint valami szelíd bölcsődalt; harci induló mint bölcsődal: ez a biedermeier. Nem a rococo főúri finomsága, melynek előkelőtlen az indulat, a pátosz, mely utálja a tragikus koturnust és a csatos selyempócskét szereti, de a forradalom után «beérkezett», megvagyonosodott kispolgárságnak vagyonkáját féltő halkszavúsága; a fukarság, a főúri világot lehetőleg olcsón utánozni akaró nyárs-polgári ízlés, a nemes fák faragása helyett az olcsó anyagra ragasztott furnir, a gobelin helyett a házikis-asszonyok hímezte keresztöltés, a min-

Irtta: Rónay Kázmér

Budapesti Magyar Művészeti Kiállítás

Biedermeier-kiállítás a Műcsarnokban

Kezves kérésre 1937. Jú. 19.

dig félelmes, brutális naturalizmus helyett a műkedvelő színpad kedveske népiessége, az idilli életűnek, most már mindig jóllakottnak tudni kívánt paraszt, ki nem akar többet forradalmat az új, polgári uralom ellen: mind-ez a biedermeier.

A múlt század első felének három főnagysága mellett — kik között utólrétegetlenül első az Angliába szakadt Brocky, második Borsos és csak harmadik Barabás — az eddig csak műtörténészek ismerték Györgyi Alajost mesteri (és helyenkint nagyszerűen modern, már amennyiben az impresszionizmust még modernnek mondhatjuk) arcképei előbbre helyezik Barabásnál. Az életét teljes ismeretlenségben, kocsmárosként végző Borsos képei közül az ismert «Leányok bál után» meg a «Kis festő» című művek tökéletes kompozíciójukkal arattak volna halhatatlan dicsőséget, ha festőjük külföldinek születik. Utóbbinál sem a téma (mely pedig a közönségnél még ma is a legfontosabb képelem), de a csodálatosan kerekded egység, a finom és mégis erőteljes összefogása a figurális és tárgyi elemeknek, a fényel-árnyékkal való biztos operálás azok, melyek a kis képet remekművé fokozzák.

De vannak e négy mesternek mű-

vein kívül szép számmal kitűnő arcképek Sterió Károlytól, hangulatos szépségű tájképek az Ausztriába vándorolt Komlóssytól, figurálisok az olasz hatások alatt dolgozó egri művésztől: Kovács Mihálytól, remek képmás (361.) Kiss Józseftől, eszményi tájak Markó Károlytól, nagyon friss, genre-s tájkép Markó Ferencről (503.), Géricault-ra emlékeztető képek Alconiere-től és még egész sereg érdemes mű, melyek rég elporladt alkotóinak nevét a mérsékelt tisztelet közönség e föltámasztási kísérlet után sem fogja ismerni...

Nagyon szép ez a levendula-illatos, erősen történelmi, mégis élő levegőt árasztó kiállítás, melynek úgy művészi, mint tudományos szempontból való elrendezése Csánky Dénes, Balás P. László és Héjjas János szakavatott kezeit dicséri, de meleg örömmel teli szépségélményeink fényére keserűség-árnyékot vet két elfojthatatlan kérdés: miért kellett ezt a kiállítást most, karácsony előtt rendezni, mely idő az egyetlen eladási reményeket jelentő ideje élő és éppen nem levendulahangulatú életet élő művészek kiállításának és miért kellett — ha ugyan kivételesen nem szél nélkül zörög a haraszt — ennek a szép és materiális vonatkozásokon felül állónak mutatkozó kiállításnak tiszta szépségét üzleti elemekkel zavarossá

Osztályoz

708

hely: *Műcsarnok*

Idő: *1937. u.*

Személy:

Helyszám:

Borsos József: Lányok bál után.

tenni, bizalmas körleveleket küldvén szerte-szét arról, hogy a kiállításnak tekintélyes része eladó?... Hány tudatlan és gazdag fog — egy ilyen kiállítás darabjainak feltétlen márkás voltában bízva — régi, dilettáns vácakot (mert ilyenek is akadnak) venni, a helyett, hogy élő művészek jó műveire adná pénzét!!!...

Markó Ferenc: Mosónók a tutajon.

Komlóssy Ferenc: Részlet a Bakonyból.